

הם חזרו משדה-הקרב, אחרי חודשים ארוכים של שירות. זה עתה נשתיימה המילחמה, שהיתה החוויה הגדולה והנוראה ביותר בחייהם הצעירים. הם חזו במות הטובים שבחבריהם. זעקות הפצועים עדיין מהדהדות באוזניהם. הם נדרו לעצמם שבשובם הביתה ימשיכו במאבק, כפי שהקורבנות האלה לא יהיו לשווא. בפשטם את המדים, נדהמו. הם הביטו סביבם — והנה שום דבר לא השתנה. החיים הפוליטיים רקובים, ההנהגה שקועה בשיגרת העבר, האנשים שגרמו לאסור נות — ממשיכים לנהל את הדברים, כאילו לא קרה דבר. הם החליטו להשמיע קול גדול של מחאה, תביעה גדולה לשינוי ולתמורה. הם החליטו להקדיש את חייהם למשימה זו.

הם הקימו את המכשיר שנועד לשמש ביטוי ל- מחאה זו...

מ וטי אשכנזי? הצנחנים? השריונאים? לא. הנ"ל הוא תיאור מדויק — אס-כי פאתי במיקצת — של מה שאירע לפני 24 שנים בדיוק, באחד באפריל 1950, ערב-בשה השני.

יש דימיון מוזר, ואולי אפילו מדהים, בין המח- שבות שניקרו בראשינו באותם ימי-אביב שלאחר מל- חמת-העצמאות, לבין המחשבות המסעירות בשעה זו לבבות צעירים כה רבים בארץ, למחרת מילחמת יום- הכיפורים.

ה רעיון שיש צורך במאבק מחדש לשינוי פני המדינה נולד כבר למחרת הקמתה. דיברנו עליו השכם והערב, ביחידות הקרביות, בחפוגות בין מיבצעי המילחמה. התוכננו בלי סוף, באוהלי-הסיירים מו- צפי-הבזק, ליד מזרזה, וסתם בין השוחות, בהמתנה להפצה מיצרית.

חזרנו הביתה, לחופשות קצרות, ונחרדנו להיווכח ששום דבר לא השתנה. שעה שמיטב הנוער רבץ בקווים, מצוייד בנשק עלוב, לבוש חולצות-קייץ בקור סערות-

ולאחריה. היה זה ה"אני מאמין" שלי — ה"אנחנו מאמינים" של כולנו, הלוחמים שהשתחררו בימים ההם. זהו תיאור עולמו הרוחני של "העולם הזה", בראשית צעדי.

לא הייתי נוכר בכך, לולא קיבלתי אתמול מיכתב של קורא שאיני מכיר: סמ"ר יורם כהן, דואר צבאי 1503, צה"ל. אינו יודע איזה צירוף מזור של מיקרים הניעו לשלוח לי מיכתב זה דווקא השבוע.

במיכתבו מספר יורם שזה-עתה קרא את "הצד השני של המטבע" — דבר מוזר כשלעצמו, כי עותקי ספר זה אזלו מזמן. לי עצמי לא נותר אלא עותק אחד ויחיד, ללא המעטפה המקורית.

במיכתבו העתיק יורם כהן כמה קטעים מתוך הפרק האחרון של הספר, מפני שהתרשם כי הם מת- אימים למצבנו הנוכחי. כך הביא אותי לקריאת הספר מחדש — דבר שלא עשיתי מזה 24 שנה.

ב רשותך, קורא יקר, אצטט כלשונם כמה פסוקים מאותו ספר, שהופיע בחודש מאי 1950. "המאבק טרם נסתיים. המאבק האמיתי רק החל ביום בו נדם קול התותחים בחזית — המאבק על כל אותם הדברים, המעורפלים בניסוחם אך הברורים במהותם, שחלמנו עליהם בשוחות. המאבק על השלום, על הצדק, על יכולת-היציאה, על חיים של טעם."

"המילחמה היתה מהפכה בחיינו. האמנו כי תהיה זאת מהפכה בחיי העם כולו. האמנו שבחזרוננו הביתה נמצא עולם חדש, חיים חדשים. אמונה זו לא נתגשמה. להיפך, חיינו ריקים היום יותר מאשר היו אי-פעם. מצאוננו אפרורית יותר, מחניקה יותר, דוחה יותר מאשר היתה לפני צאתנו למילחמה. זה מקורה של אותה הרגשתי-דיכאון, העושה את כולנו — צבא מנוצח."

"ביום השנה לפציעתי ערכתני מישתה קטן לאחדים מוותיקי הפלוגה, ביניהם אותם החברים שהצילו את חיי... המישתה לא היה שמח. הדברים שהושמעו ליד השולחן היו קרובים מאוד לדיברי הסתה ובגידה."

"זר כי היה נוכח במסיבה הזאת ורושם את דברי

הקרב הגדול, בו פתחנו לפני 24 שנים, ושבנו ירינו עד כה 1259 פגזים שבועיים, נמשך.

משום כך אנו עוקבים תוך השתתפות נפשית עמו- קה אחר רחשיליבם ומאבקם של משוחררי יום-הכי- פורים. ואם יש לנו מישאלה אליהם, הריהו זו: אל תסתפקו במחאה. נסו להגיע אל ההגדרות החיוביות — הנחיות ברורות למאבק לשלום, לצדק סוציאלי, לדמוק- רטיה, לחיים של טעם — כפי שניסינו אנחנו, כאשר חזרנו מן המילחמה החיא.

כ כל צורות המחאה של משוחררי תש"ח — והיו תחילה רבות — נותר "העולם הזה" הגוף היחיד הפעיל בשטח, כיחידה לוחמת הנמצאת בקו- החזית של מאבקי היום.

מעידים על כך אובייבנו. כיום, בפרוס השנה ה-25 של מילחמתנו, מעורר שמו של "העולם הזה" זעם, שינאה ופחד אצל אנשי המימסד ממש כמו ביום הראשון. היום, כמו אז, יש המלווים אותנו בידידות, בהבעת-תמיכה, ולפעמים אף בגילויי-אהבה. די להז- כיר את שם "העולם הזה" בחברה כלשהי, כדי שית- לקח ויכוח לוהט ונגוש.

האם זה מוזר? כותבי מיכתבי-התמיכה של היום הם, אולי, בניהם של הכותבים משנת 1950. החיילים המשוחררים הפונים אלינו, בביטחון גמור שנוער להם במאבקי-הם, הם בני החיילים שלמענם לחמנו ב-1950, כאשר תקפנו את היחס לאלמנות-המילחמה, אל הנכים ואל המשוחררים בכלל.

גם המערכת השנתה, כמובן. עיתון זה היה תמיד פתוח לצעירים ביותר, ואין זה מיקרה שכמעט כל הכתבים-הכוכבים במדינה היום עשו את צעדיהם הרא- שונים בעיתון זה. כמחצית היושבים סביב שולחן המע- רכת, כאשר תוכן הגיליון הנוכחי של "העולם הזה", הם צעירים שלחמו במילחמת יום-הכיפורים וחזרו למע- רכת — שלא כמו חברנו, רמי הלפרין, צלם-המערכת, שנפל בחווה הסינית. נדמה לי ש"העולם הזה" היה קרוב יותר ללוחמי יום-הכיפורים, מבחינת ביטוי רג-

השנה הראשונה של המערכת: לוחם תש"ח, היחס לאלמנות ולאי-שפחות החללים, בעיות החוזרים

החורף, קם בעורף מימסד של קאריוויסטיים ופרו- טקציונרים. לא מימסד חדש, חלילה. אלא המימסד הישן, שהתבצר עוד בימי היישוב.

כשפשטנו את המדים, ידענו: אנחנו רוצים למ- חות. אבל לא רק למחות — אלא גם לגבש משהו חדש, דרך אחרת, מוסר אחר.

השאלה היתה: איך? מה יכולה קבוצה קטנה של צעירים, כמעט ללא מרוטה בכיסי, לעשות?

חלילה חשבנו על תנועה פוליטית חדשה, על מיפ- לגה, על הפגנות המוניות. לא האמנו שזה מעשי. ידענו שנקים קצת רעש, שנהיה באופנה במשך כמה שבועות או חודשים, ואז הכל ייעלם.

אחרי מחשבה רבה הגענו למסקנה שיש להקים עי- תון — עיתון שיופיע ברציפות, שימתח ביקורת ללא פשרה, שיציע הצעות, ובעיקר — שיציג בפני המדינה, שבוע אחרי שבוע דגם של ישראל האחרת, זו שחלמנו עליה במילחמה.

כך נולדה המערכת. בכספי-השיקום שקיבלנו ממיש- רד-הביטחון קיינו שבועון ישן בשם "העולם הזה", שהיה נחמד ובלתי-תוקפני. הפכנו את דמותו בן-לילה.

החברים, היה בוודאי קובע... שחלומם של מקימי המדינה הזאת הוא לצאת את המדינה... מיטב הנוער במדינה זאת אינו יודע עוד חדות-חיים מהי... מקימי המדינה מאוכזבים ממנה אכזבה עמוקה וזרבת.

...אכזבתנו הקיבוצית הגדולה, אותה אכזבה ממארת, העלתה על לב כולנו, לא אחת ולא שתיים, את השאלה הנוראה: האם לשם כך נפלו מיטב חברי-נו? האם לשם כך הפכנו לבעלי-מום? האם לשם כך עברנו את כל אשר עברנו?"

"בשוחות נולדה שאיפת-השלום... לוחם-החזית הוא חולם-השלום. מי שטעם את טעם המילחמה אינו רוצה לטעמו שנית... התחמנו באמונה כי רק באמי- צעות המדינה נשג שלום של אמת? ומה קרה? חזרנו נו הביתה, זרקנו את הילקוטים והמימיות והחגור לתוך צריף האסיוף. ואז נתברר שטעינו. אין אנחנו אחרים. מודיעים לנו שחילים אנחנו — חיילים הנמ- צאים בחופשה במשך אחד-עשר חודשים בשנה... מדינה זו צועדת לקראת מצב אשר לא יהיה ממנו מיפלט, אלא מילחמה."

"אותה, שהצננת לאומנית, אם תמשיך לשלוט ב- מדינת-ישראל, תגרום בהכרח למילחמה שנייה, ולכל מיספר נוסף של מילחמות."

"דור לוחמים אנחנו: נילחם לשלום."

"אדישותו של הציבור האזרחי במדינת-ישראל לגבי המישטר החורג בצבא הוא אחד הסימפטומים המאל- פים ביותר להתנוונות הציבורית הגוברת והולכת. אופיו של הצבא הוא עניין חיוני לכולנו."

שותיהם וטענותיהם, יותר מכל עיתון אחר.

ע בר עלינו הרבה ב-24 שנים אלה. הרבה קרבות, הרבה רגעי-שימחה, הרבה אכזבות, כמה כיש- לונות חמורים, וגם כמה ניצחונות. לא השתכרנו מהניצ- חונות, וגם התבוסה הקשה ביותר לא דיכאה את רו- חנו. פעמים רבות קברו אותנו — והנה אנחנו חיים וקיימים.

חוללנו במדינה הזאת כמה שינויים, שלא יימחקו. תיקנו הרבה דברים. מנענו הידרדרות חמורה יותר בכמה שטחים. אולם המדינה עדיין רחוקה מאוד מן הדגם העומד לנגד עינינו.

נדמה לי שמותר לנו לקבוע — בהסכמת ידידנו ואויבינו כאחד — שנשארנו נאמנים לעצמנו, שלא בגד- נו בשליחות שקיבלנו על עצמנו, שאיש לא הצליח לשחד או להפחיד אותנו. כאשר ניגשנו להוצאת הגיליון הראשון שלנו, החלטנו לאמץ לעצמנו סיסמה: "בלי מורא, בלי משוא-פנים". כעבור שנתיים צייר לנו שמואל בק, אז צייר צעיר ובלתי-ידוע, את סמל האריה, שקי- שט את העמוד הראשון שלנו במשך שנים רבות.

החלטנו השבוע להחזירו למקומו, אחרי היעדרות של כמה שנים, לקראת מאבקי העתיד.

לא ערכנו השבוע שום הגיגה. אין לנו מצב-רוח לחגיגות. אנחנו עסוקים.

בימים אלה אנו נמצאים בעיצומם של דיונים על שינוי פני "העולם הזה", עידכון צורתו ותוכנו, התאמתו לצרכי העידן החדש.

עידן שגם בו נעמוד — בעזרתך — בקו-החזית של המאבק לשינוי.

לוי אשכנזי